

Opettajana kehittyminen

Syksy 2015

Opettaja Keijo Hakala

Miten sovellan köydenpunojan tekniikkaa omassa opetustyössäni?

AALTONEN KARI

PM 14 Ryhmä 2

28.11.2015

Sisällysluettelo

1. Lähtökohtia	2
2. Soveltamista ja kokeilua käytäntöön	2
3. Ohjaavia periaatteita	3
4. Matkalla muutokseen	4
5. Toteutuksen kokeilua.....	5
6. Yhteenvetoa ja näkymiä.....	6

1. Lähtökohtia

Kun aloitin opettajaopinnot Hämeenlinnassa noin puolitoistavuotta sitten, en tiennyt, mitä tuleva pitää sisällään, paljon oli avoimia kysymyksiä mielessä, sekä mietteitä miten tässä käy. Olihan edellisistä opinnois kulunut jo aikaa ja nyt piti aloittaa puolentoistavuoden rupeama. Tietenkin olin uteliaana keskustellut ihmisten kanssa ketkä olivat käyneet opettajakoulutuksen, mutta tieto oli hyvin ristiriitaista, kenellä oli mennyt kaikki hyvin, kenellä oli kasvatustieteet tuottanut vaikeuksia ja kenelle jokin muu asia, eikä tästä suoranaisesti pystynyt tekemään muuta johtopäätöstä, kuin että töitä tämä teettää.

Ensimmäisten päivien hämmennyksestä oli päästy ja selvisi, että ollaan jossain koeryhmässä, missä ”punotaan köyttä” ja näin köydenpunonta alkoi minun kohdallani. Aluksi tämä malli tuntui kyllä tosi oudolta ja pitkään mietin, olenko joutunut vai päässyt tähän köydenpunonta koeryhmään. Välillä tuntui siltä, ettei tässä voi mitään oppia ja välillä siltä, että tähän on kivaa ja tässä oppii väkisinkin. Mutta tunteet olivat hyvin ristiriitaisia köydenpunonnan suhteen ja ainakin omalla kohdallani meni pitkään, että ymmärsin, miten sitä köyttä punotaan. Alkukankeudesta kun päästiin aloin päästä rytmiin mukaan ja jopa nämä teatteriesitykset tuntuivat hauskoilta, sekä aidosti on jäänyt hyvä fiilis, että oppi on mennyt perille.

2. Soveltamista ja kokeilua käytäntöön

Muistiinpanoja lukiessani mieleeni palautui eri opetusmenetelmät ja niiden käyttö koulutuksessa. Paljon tuli tällä saralla uutta asiaa ja uusia keinoja toteuttaa opetustyötä, vaikka moni oli jo entuudestaan tuttua. Mutta nyt saatiin asialle nimi ja ymmärrys, mitä menetelmää milloinkin käyttää ja missä tilanteissa. Kouluttajan näkökulmasta opetuspäivän suunnittelu on nyt helpompaa ja mukavampaa. Samalla kun suunnittelee opetuspäivän sisältöä, voi suunnitella, mitä menetelmää käyttäen saadaan oppija parhaiten ymmärtämään asian sisältö. Ja mikä parasta, jos oppija oppii hausalla ja niin mielenkiintoisella tavalla, että suorastaan odottaa seuraavaa koulupäivää, siitä jää hyvä mieli. Otaksuisin, että näillä opinavaimilla saadaan luotua hyvä pohja elinikäistä oppimista ajatellen. Oppijat ovat motivoituneimpia jatkokouluttautumaan sekä muuntokouluttamaan itseään kun opiskelusta jää

päällimmäisenä mieleen positiivisia kokemuksia opiskelusta ja huomataan sen myös vaikuttavan työmotivaatioon sekä viihtyvyyteen työelämässä.

3. Ohjaavia periaatteita

Osaamisperusteinen oppiminen on tätä päivää ja varsinkin aikuisopiskelussa on oppijan näkökulmasta hienoa, että on mahdollista huomioida jo aiemmin opitut asiat, eikä välttämättä tarvitse opiskella asioita mitkä jo osaa, vaan tarvittaessa tunnistetaan osaaminen. Opetushallitus on julkaissut ohjekirjan 2014 mikä ohjeistaa osaamisperusteisen oppimisen saloihin, kirjan nimi on Osaamisperusteisuus todeksi. Osaamisperusteista kouluttamista aikuiskoulutuksessa on alettu toteuttaa 1.8.2015 alkaen opetushallituksen ohjeiden mukaisesti. Periaatteessa osaamisperusteista kouluttamista on Suomessa toteutettu jo parikymmentä vuotta, mutta nyt kun osaamisperusteisuus on tuotu mukaan opetussuunnitelmaan, tulee se näkymään vahvemmin ja tukee enemmän työelämälähtöistä oppimista. Nyt on siirrytty oppiainekeskeisistä opetussuunnitelman perusteista tutkinnon perusteisiin, tavoitteiden määrittelystä ammattitaitovaatimusten määrittelyyn. Koko tutkinnon ammattitaitovaatimukset ovat ilmaistu ammattitaitona ja osaamisena, mitä työelämä vaatii tässä muuttuvassa yhteiskunnassa.

Tässä muutamia opetushallituksen kirjauksia ohjeistuksesta

- vaatimukset koulutuksen työelämälähtöisyyden lisäämisestä/osaavan työvoiman tarve >> tarvittiin yhteinen kieli koulutukselle ja työelämälle
- tarve ilmaista opiskelijoille ja työelämälle selvästi ja konkreettisesti, mitä opiskelijoiden tulee osata koulutuksen jälkeen
- tarve saada selkeä perusta oppimistulosten arvioinnille
- tarve lisätä koulutusjärjestelmän tehokkuutta ja parantaa koulutuksen laatua oppimistulosten merkitystä korostaen
- tarve siirtää koulutuksessa ja opetuksessa enemmän huomiota opetussisällöistä oppimistuloksiin/osaamiseen eli siihen, mitä opiskelijan pitää osata koulutuksen ja tutkinnon suorittamisen jälkeen
- tarve suuntautua opetuskeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen.
- tarve vahvistaa opiskelijakeskeisyyttä ja tuoda opiskelijat oppimis- ja arviointiprosessien subjekteiksi – sosio-konstruktivistisen oppimiskäsityksen korostuminen.

- oppimisympäristöjen monipuolistuminen – työpaikoilla ja muissa erilaisissa oppimisympäristöissä tapahtuvan opiskelun lisääntyminen
- aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen merkityksen arvostaminen
- opiskeltujen oppituntien ja yksityiskohtaisten sisältöjen sijaan hankittu osaaminen aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen lähtökohdaksi

(Sirkka-Liisa Kärki Oph. Osaamisperusteinen oppiminen, 2014:8 sivut 7-21)

Tavoitteena tutkinnon perusteiden muuttamiselle on saada enemmän joustavuutta oppilaitosten ja työelämän välillä, ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän muutoksen ensisijaisia kehittämistavoitteita ovat.

1. tutkinnon ja tutkintorakenteen vastaavuus, sekä kyky reagoida työelämän muutoksiin.
2. tutkintojärjestelmän kokonaisuus sekä tutkintorakenteen selkeys.
3. tutkintojen kokonaisuus.
4. tutkintorakenteen ja tutkintojen joustavuus.

Osaamisperusteisuudella haetaan muutosta ammatti-/aikuiskoulutuksen niin, että koulutus olisi joustavampaa ja enemmän työelämälähtöistä sekä vahvistaa ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkinnon osiin perustuvaa rakennetta. Näin tuetaan oppijan yksilöllisen opinpolun luomista oppijalle ja samalla on mahdollista tunnistaa ja tunnustaa aikaisemmin opitut asiat osaksi tutkintoa. Uudistuksen myötä myös opintoviikot korvataan osaamispisteillä niin, että osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Lisäksi edistetään tutkintorakenteen ja sitä koskevan päätöksenteon nopeutta ja joustavuutta reagoida työelämän tarpeisiin ja tuleviin muutoksiin. (Osaamisperusteinen oppiminen, 2014:8 sivu 7-8)

4. Matkalla muutokseen

Oppijan arvioinnin terminologia on myös muuttunut siten, ettei arvioinnissa käytettäisi käsitettä opintosuorituksen arviointi, vaan arvioitaisiin isompia kokonaisuuksia työelämälähtöisesti. Pyrkimys on myös pyrkiä erottamaan

oppimisen ja osaamisen arviointia. Oppijan arvioinnilla ohjataan ja kannustetaan opiskelua, kehitetään oppijan valmiuksia itsearviointiin sekä varmistetaan ja opetussuunnitelman perusteiden/ammattitaitovaatimusten täytymistä.

Näiden ja muiden muutosten myötä, jotka tukevat osaamisperusteista oppimista, on helppo lähteä toteuttamaan köydenpunojan pedagogiikkaa, kun tuntuu siltä, että osittain uusien tutkinnonperusteiden myötä automaattisesti jo ajaututaan oikeaan suuntaan. Siinäkin mielessä oli hienoa, kun olen saanut olla mukana köydenpunonta mallisessa opettajakoulutusmallin toteutuksessa.

Onhan se iso prosessi muuttaa vanhat ja hyväksi todetut opetusmenetelmät uuteen uskoon, mutta varmasti myös tuo valmistuttuaan muutosta kouluttajan päiviin. Luokan edessä oleminen vähenee opetuksen siirtyessä yhä laajemmin verkkoon, mikä on pelkästään hyvä asia. Henkilökohtaisesti koulutan kädentaitajia, joten osa opinnoista väkisinkin joudutaan suorittamaan oppilaitoksessa, missä pystytään seuraamaan sekä kehittämään oppijan kädentaitoja. Opintojen alussa ei voida suoraan lähteä työmaalle hajottelemaan, vaan pitää opetella perusasiat ja saada osaamistaso, tietotaito ja työturvallisuus sellaiseksi, että pärjää työmaalla.

5. Toteutuksen kokeilua

Köydenpunontaan perustuvia pedagogisia kokeiluja on joitain jo ollut ja lähipäiviltä saatujen oppien rohkaisemana lähdin kokeilemaan seuraavaa opetusharjoituksessa. Esimerkkinä tässä on suorittamani opetusharjoitus, missä oppijoille annettiin kaukolämpöpaketista kouluttajan toimesta vain perustiedot; mitä se tekee ja miksi se on lämmönjakohuoneessa, mikä on energialaitoksen vesi, mistä tulee kylmävesi ja miten syntyy lämmin vesi ja miksi lämpimässä vedessä on kierto. Oppijoille annettiin tehtäväksi selvittää kaukolämpöpaketin toiminta ryhmätyönä neljänhengen ryhmissä, joita oli neljä. Tietokonetta apuna käyttäen oppijat lähtivät etsimään jonkun kaukolämpöpaketin valmistajan sivuilta toimintakaavion ja tekemään siitä esitelmän. Opetusharjoitus oli mielenkiintoinen kokeilu, mikä varmasti toimii, kunhan suunnittelee sen kunnolla ja varaa toteutukseen reilusti aikaa. Ensimmäisellä kerralla kaikki ei kuitenkaan mennyt ihan nappiin. Tuli valittua liian vaikea tehtävä ja oppijat olivat muutenkin ihan hämillään, mitä tässä

tapahtuu. Miksi meitä ei kukaan opeta? Miten me se tehdään? Mikä juttu tämä oikein on? Mutta kun päästiin etätehtävässä vauhtiin ja saatiin oppijat aloittamaan annettua tehtävää, niin muutamien neuvojen saattelemana oppijat innostuivat tehtävänannosta ja rupesivat haalimaan materiaalia kasaan ja tekivät esitelmiä. Yksi neljästä oli hyvä ja muut kolme ei niin hyviä, joten kävimme yhdessä vielä kertaalleen kaukolämpöpaketin toimintakaavion läpi ja korjasimme virheet. Jos olisi ollut aikaa enemmän, olisimme voineet toteuttaa opetustapahtuman niin, että oppijat olisivat itse vertailemalla toistensa tuotoksia korjanneet virheet, mutta tällä kertaa tehtiin näin.

6. Yhteenvetoa ja näkymiä

Jatkossakin on tarkoitus kehittää koulutusta ja tuntien sisältöä köydenpunojan malleja hyväksikäyttäen, niin että kouluttaja siirtyy yhä enemmän pois luokan edestä ja oppijat pienryhmissä hankkivat omaehtoisesti tietoa ja työstävät sitä niin, että saadaan aikaan onnistuneita sekä toimivia kokonaisuuksia.

Teoriotehtäviä olemme tehneet siten, että jokainen on tehnyt omat tehtävät ja kun kaikkien tehtävät ovat valmiita, olemme pienryhmissä tarkastaneet tehtäviä ja jokainen on saanut täyttää puuttuvat kohdat, sekä korjata virheet ja jos ei vielä kukaan vastausta löydy, olen ollut mukana ratkomassa ongelmaa. Muissa koulutuksissa moodlen käyttö on jo arkipäivää, mutta meillä LVI-osastolla ei vielä ole. Asia on kyllä vireillä ja rakentaminen on jo aloitettu putkipuolen opintoja silmälläpitäen, mikä valmistuttuaan helpottaa ryhmä-/etäopiskelua. Työsalissa osaamisperusteista koulutusta olemme jo käyttäneet, vaikkei sitä olla tehty tietoisesti. Jatkossa ryhmätyön voimaa käytetään enemmän hyväksi, eikä anneta valmiita vastauksia ainakaan kaikkiin kysymyksiin, vaan pyydetään ryhmiä selvittämään itse.

KUVIO 1. Arjen käytännöstä nousevat tarkastelukulmat.

Kuva: Kirja ”Köydenpunojan pedagogiikka”, 2015, s. 6; yliopettaja Leena Nikander

Lähteet:

Kuivalahti, M. 2015. Köydenpunojan pedagogiikka. Hämeenlinna. E-julkaisu. Saatavilla osoitteessa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98418/HAMK_koyden_punojan_pedagogiikka_2015_ejulkaisu.pdf?sequence=1

Osaamisperusteisuus todeksi – askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille.

Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2014:8. E-julkaisu. Saatavilla osoitteessa:

http://www.oph.fi/download/159910_osaamisperusteisuus_todeksi_askelmerkkeja_koulutuksen_jarjestajille.pdf